

Kat en hond: een brief voor Lankhorst

door MAURICE DE HOND

De voornaamste doelstelling van bureau De Kat is om gedurende de verkiezingstijd aanvankelijk met een lage uitslag voor Groen Links te komen en dan, als de verkiezingen naderen, steeds betere resultaten te boeken, zodat op de verkiezingsavond een goede uitslag wordt geboekt en je als de grote winnaar wordt beschouwd.

Aangezien ik zeer gesteld ben op nieuwe collega's en ik in je artikel een aantal misvattingen ben tegengekomen over hoe je onderzoek doet wil ik hierbij een aantal adviezen geven, zodat je in staat ben je missie tot een goed einde te brengen.

Al twintig jaar ben ik bij onderzoek betrokken en sinds 1976 presenteer ik politieke peilingen. Sindsdien hebben er veertien landelijke verkiezingen plaatsgevonden, waarvan vijf voor de Tweede Kamer. En ik kan je verzekeren dat ik inmiddels alle facetten van het onderzoek, de publiciteit en de kritiek heb meegemaakt.

Op basis daarvan geef ik hierbij een aantal tips.

Zorg dat het onderzoek dat je uitvoert eerlijk geschiedt en dat door middel van de gekozen aanpak geen enkele politieke partij bevoordeeld of benadeeld wordt.

Derhalve moet de steekproef representatief zijn (alle Nederlanders moeten een gelijke kans hebben om aan het onderzoek mee te doen) en mogelijke afwijkingen daarvan (bij voorbeeld doordat bepaalde groepen mensen minder aan onderzoek meewerken dan andere groepen) moet je op een gestandaardiseerde wijze op basis van een groot aantal peilingen uit het verleden corrigeren. Dat laatste kan je een wegingsmethode noemen: 'Methode De Kat' dus voor jouw bureau.

Tweede Kamerlid Peter Lankhorst (Groen Links) schreef in Het Parool van 12 september over zijn denkbeeldige onderzoeksbureau De Kat. Een onderzoeker laat zijn eigen partij winnen, suggereerde Lankhorst, maar de kiezer moet denken: 'Of ik nou door de hond of door de kat gebeten word, ik volg mijn eigen stem'. Als voorbeeld nam hij het bureau Inter/View van Maurice de Hond.

Vandaag een antwoord in briefvorm: post van De Hond voor De Kat.

FOTO ANP
Peter Lankhorst

Moment

Besef zelf heel goed en communiceer dat ook maximaal in de media dat de peiling niet meer en niet minder is dan de stand van zaken op het moment van de peiling zelf. En dat de peiling heel goed gebruikt kan worden om de ontwikkeling in de politieke voorkeur in Nederland weer te geven.

Wellicht herinner je je nog dat ik in een extra Politieke Barometer van eind mei bij de VARA heb medegedeeld dat de VVD in de laatste twee weken van mei weggezakt was naar een niveau van rond de twaalf procent.

En als je dat niet meer weet dan zou je zeker moeten weten dat ik begin augustus vertelde dat Groen Links op 5,4 procent stond (een lagere score dan de zeven procent die door Regenboog behaald was bij de verkiezingen voor het Europees parlement) en op 21 augustus - ruim twee weken voor de verkiezingen - gestegen was naar 7,7 procent (twaalf zetels).

Op basis van de laatste peiling kan je dan een verwachting uitspreken voor het verkiezingsresultaat van enkele dagen later. En ook dan moet je zeggen dat er een mogelijkheid bestaat dat de werkelijke uitslag buiten de marges valt die je aangeeft. (En dank zij het duidelijke verschil tussen mijn prognose in 1986 en de uitslag hoef je dat niet eens meer te zeggen, want iedereen weet dat maar al te goed).

Zo heb ik in de uitzending van 3 september gezegd dat de PvdA op 49 zetels stond (twee zetels minder dan de week daarvoor!) en dat er een grote

kans bestond dat de PvdA tussen de 46 en 52 zetels zou eindigen. (Echte uitslag 49 zetels).

Voor Groen Links gaf ik een score van acht zetels (een week daarvoor was dat nog negen) en ik gaf aan dat de kans groot was dat Groen Links tussen zes en tien zetels zou eindigen. (Echte uitslag zes zetels).

Voor de 'verrassende' winnaar D66 gaf ik op 3 september een score van twaalf zetels (een week daarvoor waren het er negen) en ik gaf als marge voor de uitslag tien à veertien zetels aan (het werden er twaalf).

Kranten

Wees er op voorbereid dat als je aan je klanten (politiek leidinggevenden en politieke partijen) de wekelijkse cijfers toestuurt ze, tegen alle schriftelijke en mondelinge afspraken in, doorgespeeld worden aan de kranten, zodat je tot je eigen verbazing tijdens de verkiezingsperiode regelmatig kranten open slaat waar je jouw cijfers aantreft. En dat er vervolgens koppen boven staan die vooral aangeven hoe de desbetreffende krant er tegenaan kijkt. (Je zult opkijken als je ziet hoe bij voorbeeld het verschil in kop is tussen De Telegraaf en de Volkskrant op basis van dezelfde informatie). Als je je daarop goed voorbereid hebt dan zal je het ook niet erg vinden als politici of wetenschappers jou deze koppen persoonlijk gaan aanrekenen.

Last but not least: wees er op voorbereid dat politici, wanneer de cijfers van de peilingen ze niet bevallen of de uitslag van de verkiezingen ze tegenvalt, jouw integriteit ter discussie stellen, je van sjoemelen beschuldigen.

Ik heb een behoorlijk archief opgebouwd van dergelijke aanvallen. Helaas is er geen peil op te trekken welke kant het uitvalt. De ene keer heb ik de PvdA bevoordeeld en de VVD benadeeld, de andere keer is

het net andersom. De ene keer begin ik laag met een bepaalde partij om die vervolgens via een underdog-effect te laten stijgen, de andere keer zit ik meteen hoog met een bepaalde partij, zodat de kiezer deze partij zal nemen, omdat men immers 'altijd de winnaar kiest'.

Dit jaar was blijkbaar de beurt aan Groen Links, die mij, onder meer via jouw artikel in Het Parool, er van beschuldigt dat ik in eerste instantie Groen Links liet winnen en vervolgens vlak voor de verkiezingen liet dalen, terwijl de PvdA juist in de lift zou zitten. (Wat feitelijk al onjuist is, omdat de laatste peiling van de PvdA twee zetels slechter was dan de week daarvoor).

Mede daardoor zou de uitslag van de verkiezingen, Groen Links zes zetels, door iedereen beschouwd worden als een nederlaag. (Gelukkig leg je in jouw artikel uit dat Groen Links deze uitslag, van 3,1 naar 4,1 procent, nadat bij de Europese parlementsverkiezingen onlangs 7,0 procent is gehaald, absoluut niet als een teleurstellend resultaat beschouwt).

Kies een betere naam voor je bureau. Nu Voorhoeve onlangs ook het Bureau De Rooie Hond (de zeventiende oprichting van een bureau met een dergelijke naam sinds 1976) is gestart lijkt me de naam Bureau De Kat niet echt een verstandige, of grappige, keus.

Als je deze adviezen goed opvolgt kun je succesvol je onderzoeksbureau runnen en slaag je er zeker in dat de media en het publiek (maar vooral politici) bij iedere verkiezing weer geïnteresseerd zijn in de cijfers van je peilingen.

Je zal dan ook merken dat de cijfers die jij dan krijgt erg weinig zullen verschillen van de cijfers waarmee Inter/View naar buiten komt. Om dat alles te bereiken zal je ook als vlak voor de verkiezingen een partij waar je persoonlijke voorkeur naar uitgaat er wat slechter voorstaat, deze cijfers brengen zoals ze zijn, ongeacht wat voor reacties daar voor of na de verkiezingen op zullen volgen.

Beschuldiging

Alle gekheid op een stokje: ik ben er verbaasd over hoe makkelijk jij in je artikel impliciet en expliciet mij ervan beschuldigt cijfers te manipuleren, met peilingen te sjoemelen om bepaalde partijen er beter en andere er slechter te laten afkomen. Een beschuldiging die fundamenteel de juiste uitvoering van mijn vak aantast. Van een politicus, die een partij vertegenwoordigt, die bij heel veel punten - mijns inziens vaak terecht - de ethische elementen relevanter vindt dan de pragmatische, zou je toch iets anders verwachten.

Ik denk dat Groen Links er veel meer bij gebaat is als de energie van na de verkiezingen eraan besteed wordt om vast te stellen hoe het komt dat de partij met zo een goed resultaat bij de Europese parlamentsverkiezingen en een sterke uitgangspositie aan het begin van de campagne toch zo'n mager verkiezingsresultaat heeft behaald.

Bij voorbeeld nagaat hoe het komt dat het aantal stemmen op de lijsttrekker alleen, maar recht zou geven op drie zetels. Ik denk dat de lezers van Het Parool nog meer geïnteresseerd zijn in jouw analyse daarover dan in jouw mening over de wisselwerking tussen de peilingen en de verkiezingsuitslag van Groen Links.